

Studánky a jejich sinicoví a řasoví obyvatelé

Olga Skácelová

Katedra botaniky

Přírodovědecká fakulta JČU

České Budějovice

(dříve Moravské zemské muzeum, Brno)

Studánky – mikrobiotopy sinic a řas:

- Výtoková trubka
- Místa s prudkým dopadem vody
- Ostříkované stěny – kámen, mechy
- Rosené stěny (vodní mlha) – kámen, mechy
- Průsaky na špatně podchyceném prameni
- Nádržky (mušle): přetékaná hrana, vnitřní okraj – tišina, výtokové žlábký, vlhká zastíněná spodní strana
- dolní nádrž – stěny, detrit, rozkládající se listí, mech
- pramenná stružka – kaminky v proudnici, detrit v tišinách, smáčená vegetace

Studánky s vodou bohatou

- na hydrouhličitany
- na sírany
- minerální vody

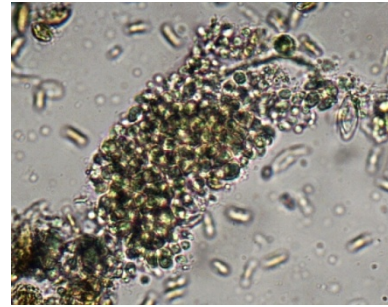
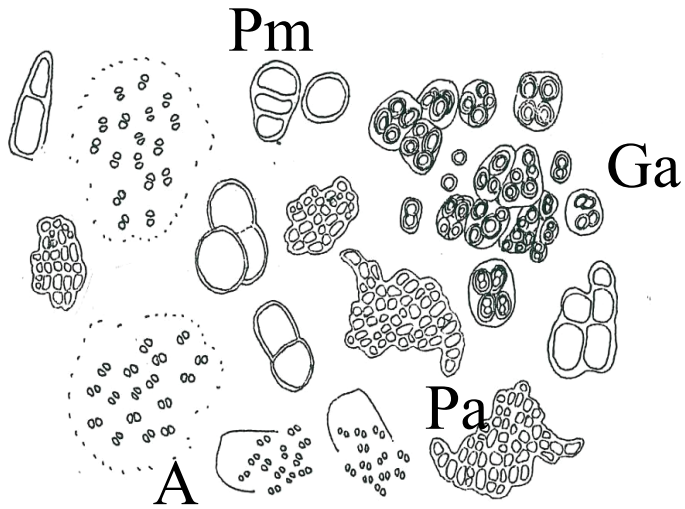
Znečištěné x neznečištěné

Dobře x mělce podchycené „studánky“

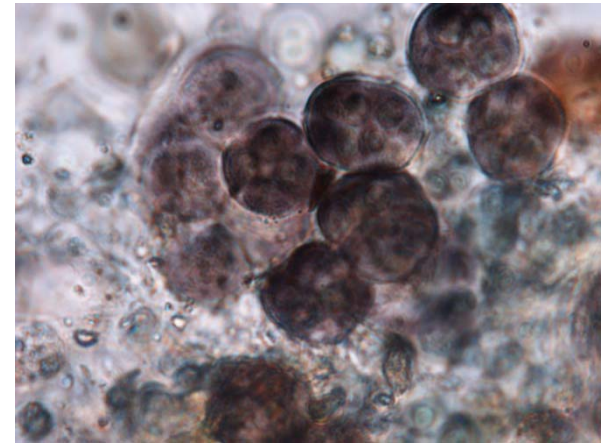
Studánky v lesním x odlesněném terénu.

Svahová prameniště (MU Brno, UP Olomoucv).

Sinice na studánkách

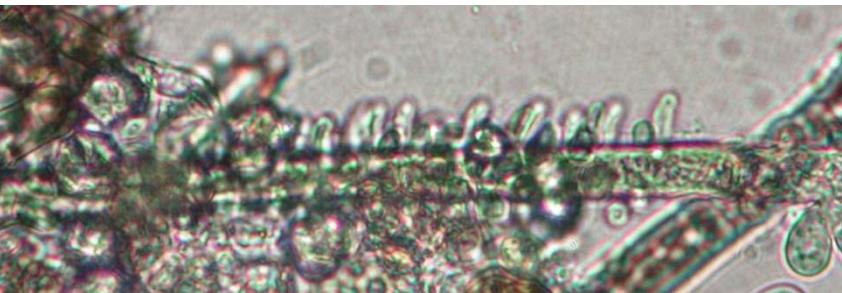

Chamaesiphon

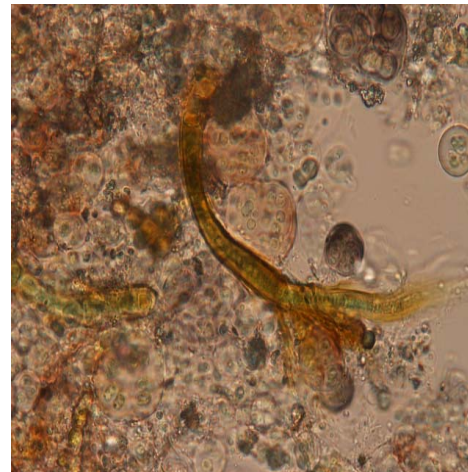

Gloeocapsa nigrescens

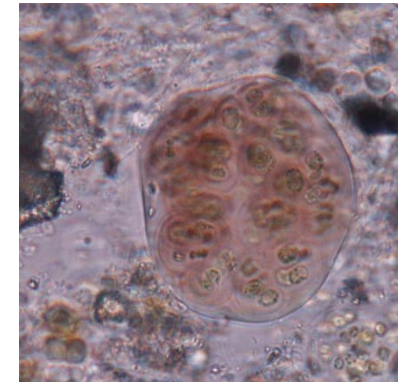
A – Aphanocapsa, Pm - Pleurocapsa minor, Pa - P. aurantiaca, Ga - Gloeocapsa atrata

Chamaesiphom confervicola jako epifyt na vláknlech ruduchy Chantransia

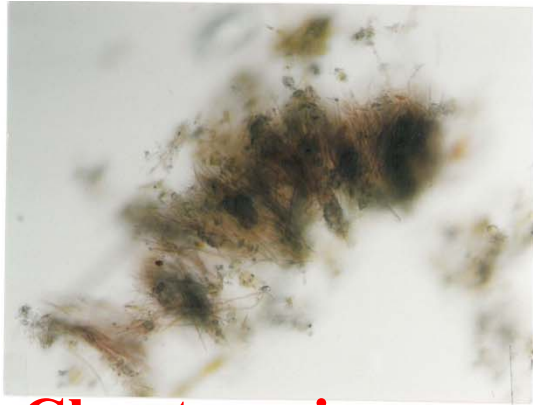
Dichothrix, Gloeocapsa

G. kuetzingiana

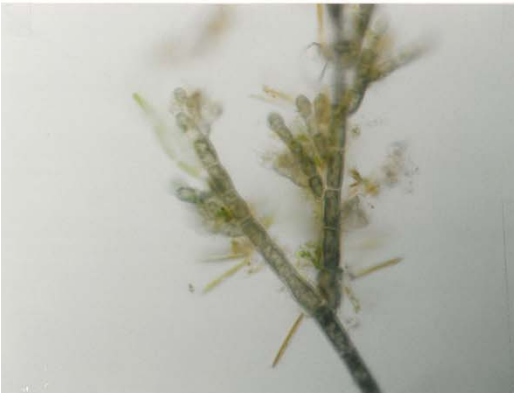
Vlhké a ostříkované stěny, proudnice, tišiny, v mechu ...

Vláknité typy: Phormidium, Leptolyngbya...

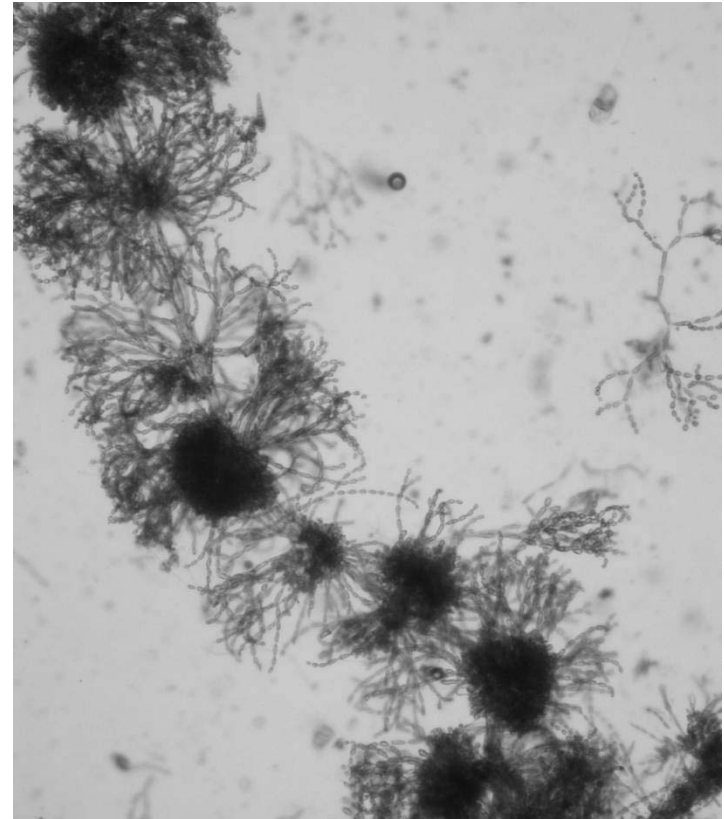

Chantransia

(Audouinella) –
běžně čisté studené
prameny, v místě
dopadu vody černá
plst.

Ruduchy na studánkách

Batrachospermum – dnes
výjimečně (např. 2 studánky
v okolí Brna v nádržce, +
odtok, studánka v údolí Vltavy
u Purkarce – výtoková trubka.

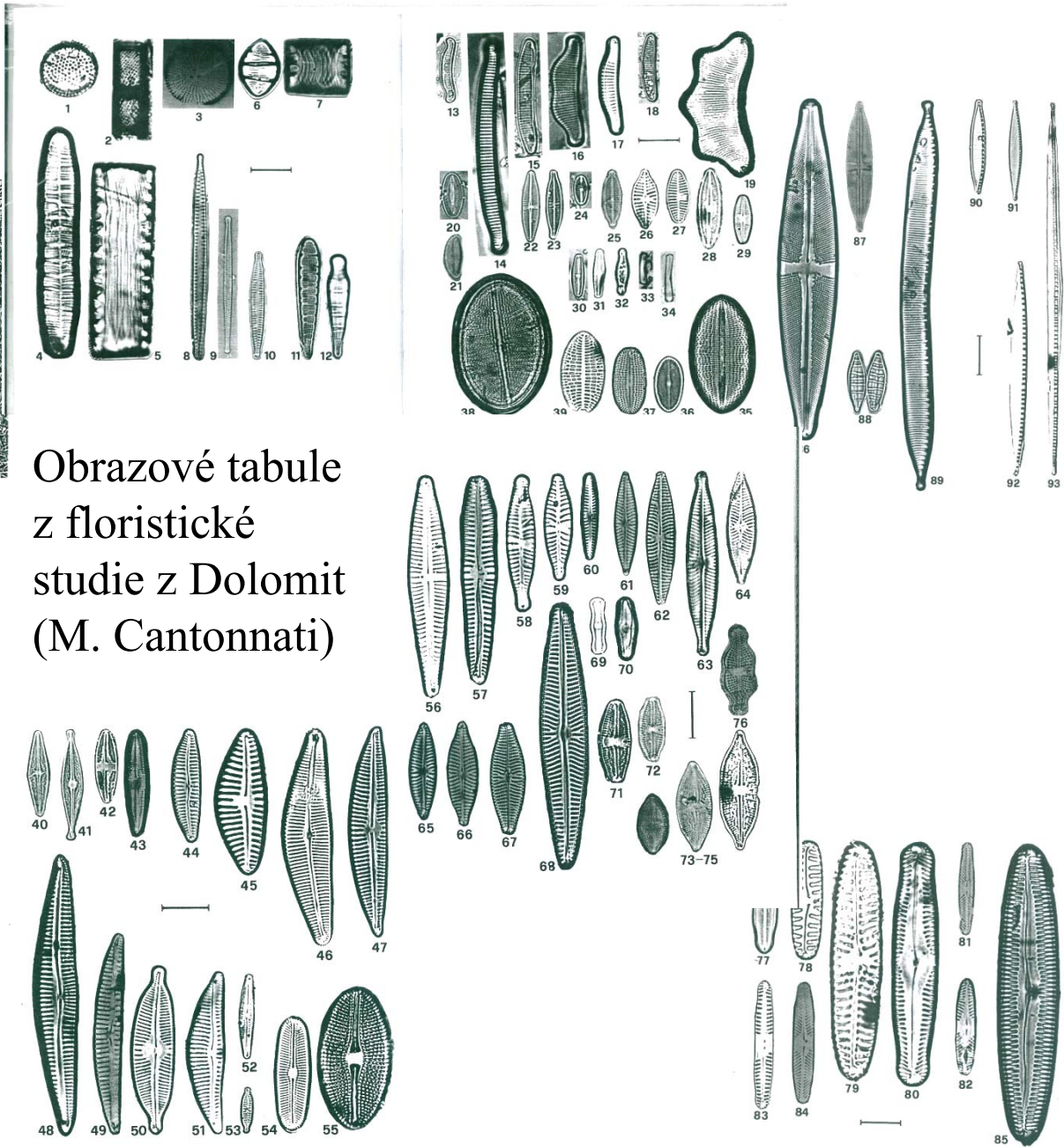
Rozsivky – druhově nejbohatší skupina

LE SORGENTI DEL PARCO ADAMELLO-BRENTA

Ricerche idrobiologiche su fonti non captate

Marco Cantonati ed.

Obrazové tabule z floristické studie z Dolomit (M. Cantonati)

Zelené řasy:

Proudňní mikrobioty: Ulothrix, Stigeoclonium

Vlhké mechy, stěny: krásivky (Cosmarium)

Nádržky, mokré stěny: Cladophora, Stigeoclonium

Dále Mougeotia, Microthamnion,.....

Cosmarium

Stigeoclonium

Vaucheria

Cladophora

Xanthophyceae (různobrvé řasy):

Vaucheria (posypanka): vlhké stěny, rozhraní voda – vzduch.

Živě zelený plstnatý porost, vypadá jako mech.

„Pramen Oslavy“ na břehu
rybníka Babín - pokřtěný
Milošem Zemanem,
Mělce podchycený – srážková
voda.

Oživení: pouze *Microthamnion strictissimum* – zelená půdní + vodní řasa.

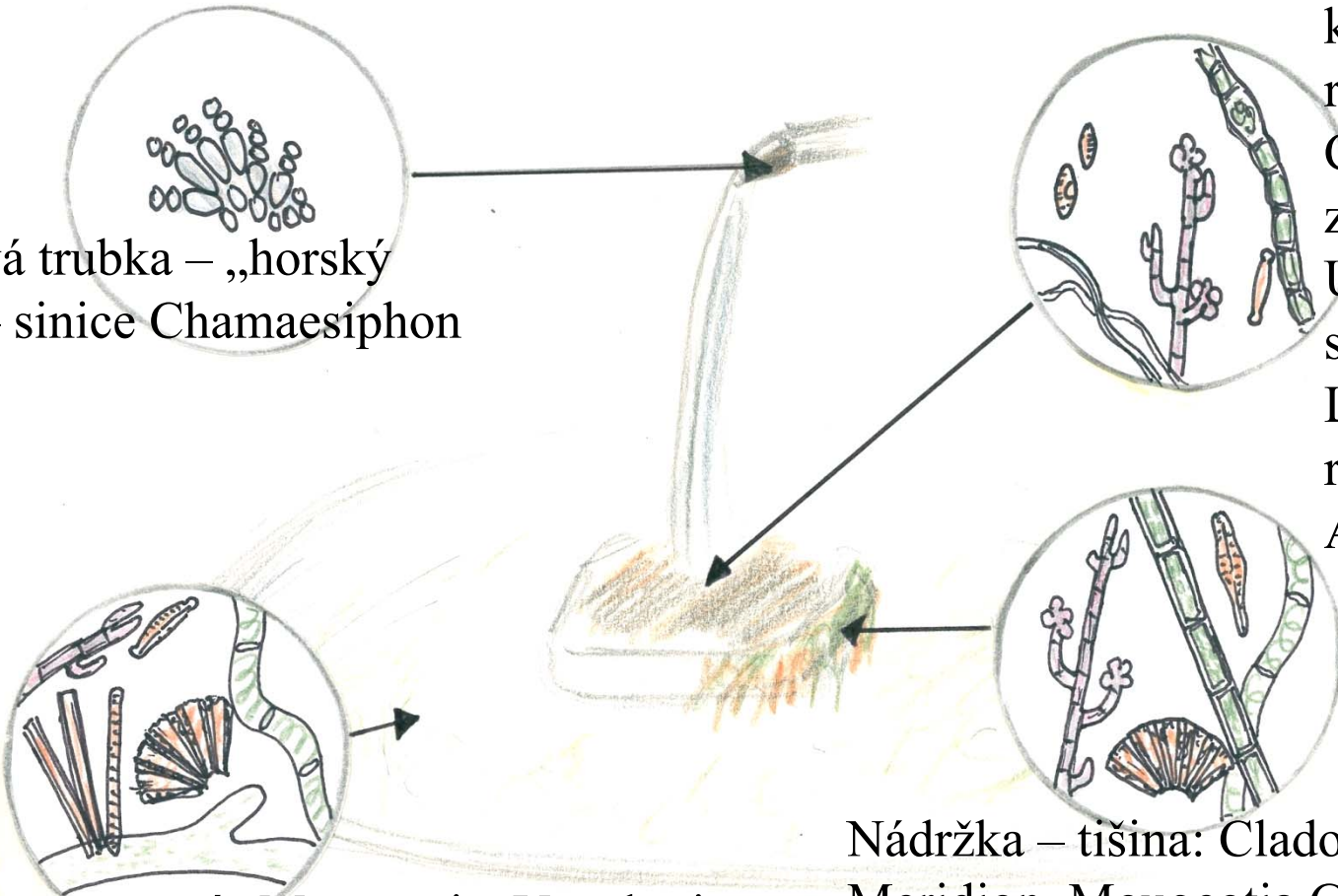

Janáčkova studánka (u hájovny Lišky Bystroušky, Bílovice nad Svitavou)

Nejlepší z alternativních zdrojů pitné vody využívaných Brňany: dusičnany 1-7 mg/l, chloridy 10-20 mg/l, uhličitany 400 mg/l. V létě vhodné převařovat (nárazově překročení normy psychofil. a mezofil. bakterií).

Prudký dopad vody na kámen:
ruduchy
Chantransia,
zel.řasy
Ulothrix,
sinice
Leptolyngbya,
rozsivky
Achnanthes

Výtoková trubka – „horský potok“ – sinice Chamaesiphon

Nádržka – tišina: Cladophora,
Meridion, Mougeotia, Gomphonema

Rozliv na cestu: navíc Mougeotia, Vaucheria

Oživení mechů kolem studánek

Achnanthes

Cocconeis

Diploneis

Amphora pediculus

Gomphonema

Synedra ulna

Chantransia

Doležalova studánka (U buku) sev. od Brna (Útěchov)

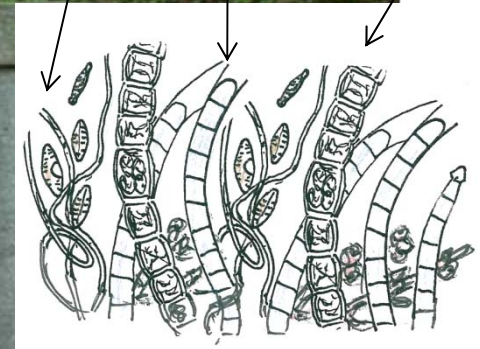
Tradiční výletní místo a zdroj vody Brňanů. Ale: splachy ze silnice - zhoršená kvalita: chloridy až 175 mg/l (Na při průsaku půdou nahrazován za Ca). Rizika: poválečná skládka (těžké kovy, zejm. Cu), nezajištěné parkoviště (ropné látky).

Průsaky: další druhy rozsivek a sinic

Leptolyngbya, *Ulothrix*,
Phormidium

Chantransia s epif. *Achnanthes*

Gomphonema, Nitzschia, Achnanthes

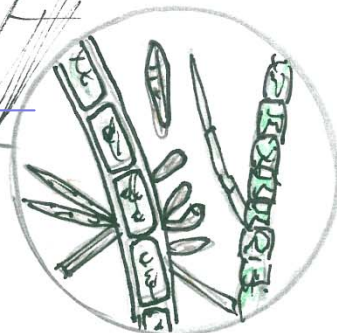
Tomečkova studánka (U buku – dolní)

Po rekonstrukci horní – Doležalovy studánky byl zesláblý pramen nahrazen touto novou, níže položenou studánkou. Stálá vyšší vydatnost, obsah chloridů mírně nižší. Dusičnany do 10 mg/l, ale podobná rizika jako na Doležalové studánce.

VLKA ŽIVÍ NOHY
ORLA KRÍDLA
ČLOVĚKA
SRDCE
YAR. TOMĚČEK

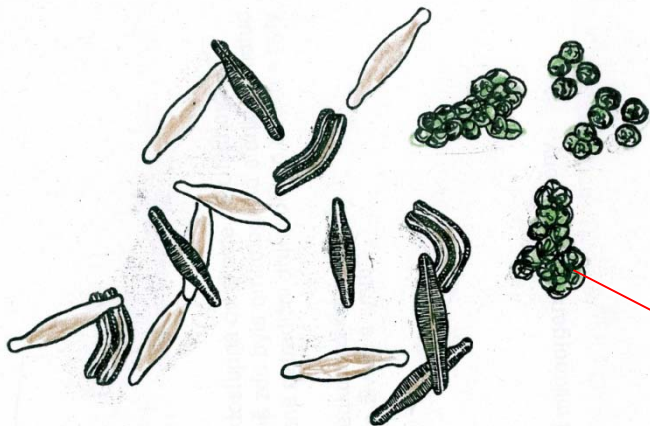
Chantransia, Achnanthes

Cladophora s epif.
Synedra, Stigeoclonium

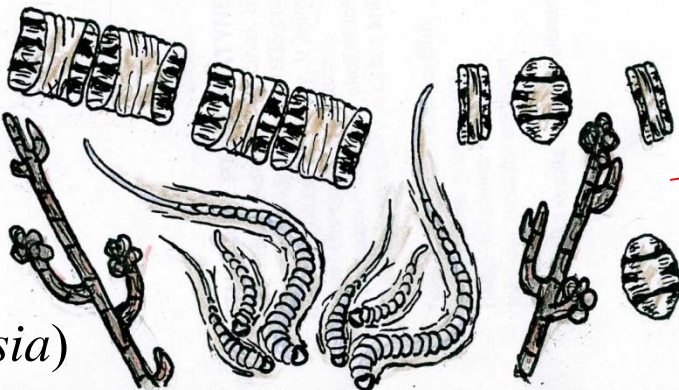
Ptačí svatyně (Adamov)

Vynikající kvalita. Dobře podchycená – stálý průtok. Uhličitánovápenatý typ. Dusičnany pod 5 mg/l, chloridy jen 4-6 mg/l, amonné ionty pod 0,2 mg/l.

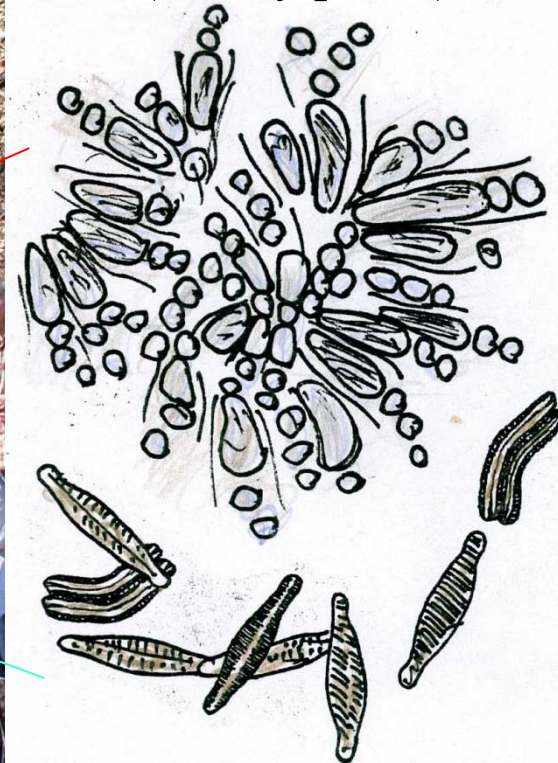
Vlhká stěna: rozsivky *Achnanthes minutissima*, zelené kokální řasy

Proudomilné sinice (*Dichothrix*), rozsivky (kolonie *Diatoma mesodon*), ruduchy (*Chantransia*)

Výtoková trubka:
Sinice *Chamaesiphon*
(horský potok)

Studánka U psa (Adamov)

Vlhký kámen: rozsivky
Achnanthes minutissima
(kolonizátor mokrých
povrchů)

Studánka U jezevce

U JEZEVC

Trampeká mēlce podchycená studánka ve svahu mladého listnatého lesa.

Uhličitano-síranová, kolísavý slabý průtok.

Synedra ulna

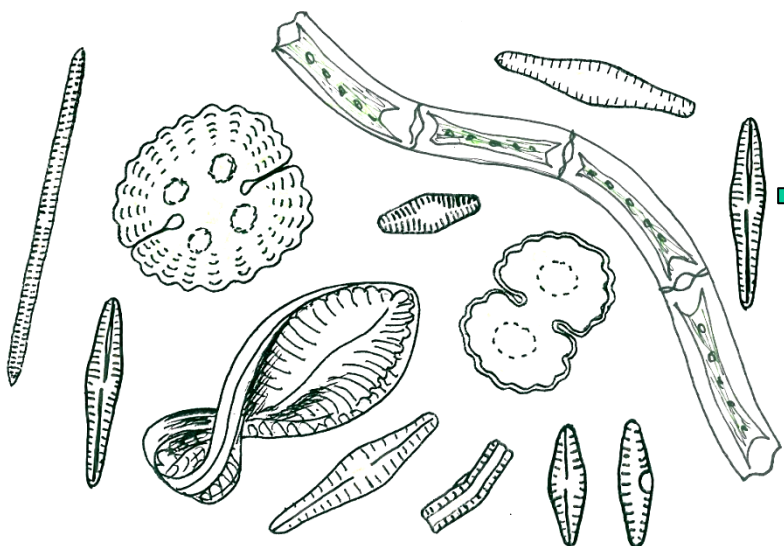
Surirella cf. elegans

Surirella spiralis

Zaječí studánka

Tůň s parožnatkami

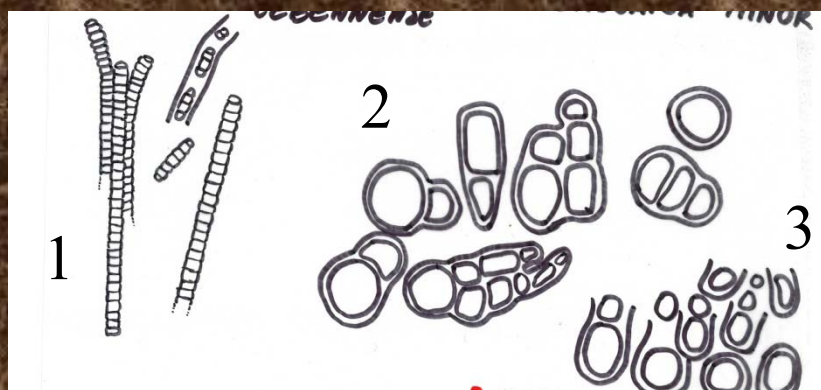
V nivě Zaječího potoka nad Brnem, mělce podchycená, průsaky na stěně - spájivky, rozsivky.

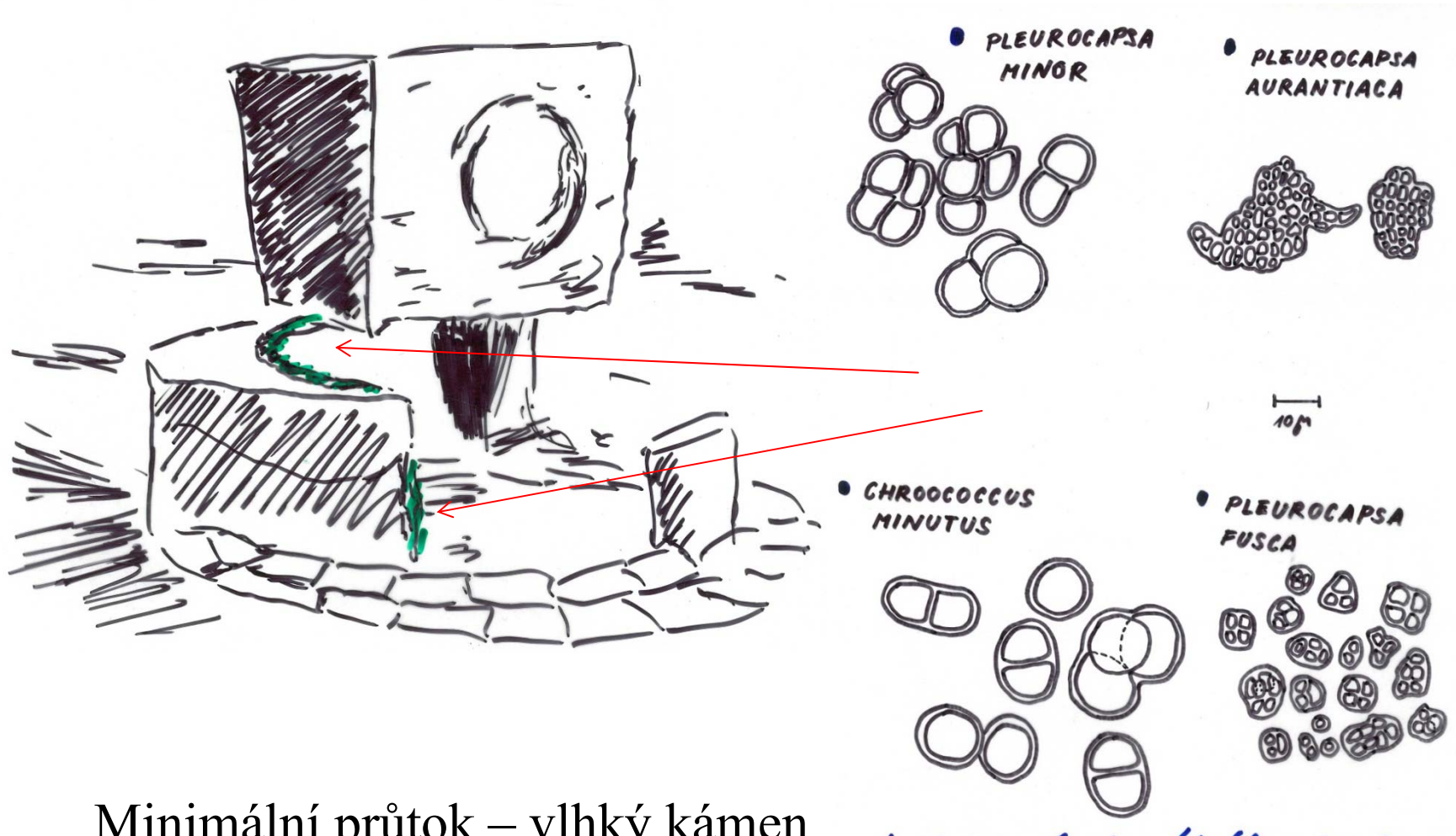
Studánky U sovy (nad Brněnskou přehradou)

Studánka U sovy (nad Brněnskou přehradou)

Sinice oligotrofních vod: 1 - *Phormidium*
cebennense, 2 - *Plerocapsa minor*,
3 - *Chamaesiphon polonicus*

Studánka U památníku letců Brno, Kohoutovice

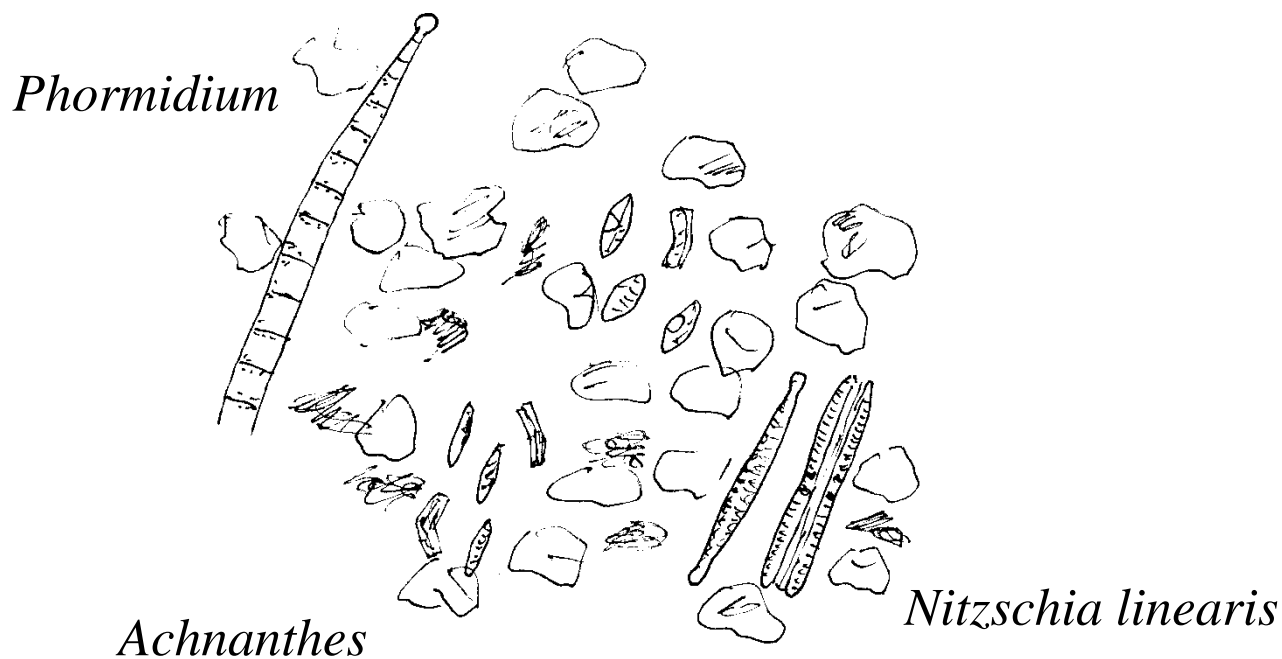
Minimální průtok – vlhký kámen
aerofytické sinice

Studánka pod Babou

(severní okraj Brna
směr Tišnov)

Dusičnany do 5 mg/l, kolísá
vydatnost a obsah rozpuštěných
látek.

Listnatý les, silně zastíněná.

Horské prameniště:
Rychlebské hory
Diatoma hyemalis, *Meridion
circulare*

Odběr a zběžné hodnocení kvality vody ve studánce dle nárostů:

Výtoková trubka, stěr nebo seškrab nárostu zevnitř trubky

Dobrá kvalita vody: *Chamaesiphon*, *Achnanthes*

Špatná kvalita: *Rhoicosphenia abbreviatum*, *Navicula* spp.

Místo dopadu vody z trubky, okolní ostříkovaná místa:

Dobrá kvalita: *Chantransia* (může být i v trubce), *Achnanthes*, *Gomphonema* (dlouhý štíhlý typ), *Diploneis*, *Diatoma mesodon*, sinice *Dichothrix orsiniana*....

Špatná kvalita: běžné druhy typické pro povrchové vody (*Rhoicosphenia abbreviatum*, *Navicula* spp.....)

Hodnota spočívá ve zvýšení biodiverzity krajiny (mikrobiotopy, posun studenomilných horských druhů na mikrobiotopy nižších poloh).

!!!Nepodceňovat mikrobiologický a chemický rozbor!!!

Děkuji za pozornost...